

Sygn. akt I ACa 964/15

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 15 kwietnia 2016 r.

Sąd Apelacyjny w Warszawie I Wydział Cywilny w składzie następującym:

Przewodniczący: SSA Ewa Kaniok

Sędziowie: SA Robert Obrębski (spr.)

SO (del.) Paweł Iwaniuk

Protokolant: Karolina Długosz

po rozpoznaniu w dniu 15 kwietnia 2015 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S.

przeciwko Konsorcjum (...) spółce akcyjnej z siedzibą w Z.

o zapłatę

na skutek apelacji powoda

od wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie

z dnia 28 października 2014 r., sygn. akt XXVI GC 301/13

1. oddala apelację;

2. zasądza od (...) spółki z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. na rzecz Konsorcjum (...) spółki akcyjnej z siedzibą w Z. kwotę 135 (sto trzydzieści pięć) złotych tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego.

Robert Obrębski Ewa Kaniok Paweł Iwaniuk

Sygn. akt IA Ca 964/15

UZASADNIENIE

Pozwem wniesionym 3 stycznia 2013 r. (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością z siedzibą w S. wniosła o zasądzenie od Konsorcjum (...) spółki akcyjnej z siedzibą w W. kwoty 95661,04 zł z ustawowymi odsetkami od 17 grudnia 2012 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnego świadczenia spełnionego 17 grudnia 2012 r. zgodnie z wyrokiem wydanym na rzecz pozwanej, która w dniu 20 grudnia 2012 r. uzyskała drugie zaspokojenie jego samego długu w ramach egzekucji prowadzonej z rachunku powódki, która nie zdołała powstrzymać skutecznie postępowania egzekucyjnego wszczętego przez pozwaną, która była wzywana do zaworu nienależnego świadczenia przez faks nadany w dniu 31 grudnia 2012 r..

Strona pozwana wnosila o oddalenie powództwa. Powoływała się bowiem na okoliczność dobrowolnego i niezwłocznego przelania na rachunek powódki, w dniu 4 stycznia 2013 r., należności głównej, która została

zaspokojona bez opóźnienia. Świadczenie było bowiem pierwotnie bezterminowe. Przelew został natomiast wykonany w dniu otrzymania przez pozwaną pisma z 31 stycznia 2012 r., którym powódka wzywała pozwaną do zwrotu świadczenia spełnionego bez podstawy prawnej, czyli w dniu 4 stycznia 2013 r.

Pismem z dnia 3 marca 2013 r. powódka cofnęła pozwem co do kwoty należności głównej i domagała się zapłaty odsetek od dochodzonej kwoty za okres od 17 grudnia 2012 r. do 3 stycznia 2013 r. Twierdziła bowiem, że od daty pierwszego zaspokojenia pozwana wiedziała o nienależnym świadczeniu. Miała więc obowiązek zwrócić powódce podwójnie zaspokojoną należność główną.

Postanowieniem z dnia 29 marca 2013 r. Sąd Okręgowy umorzył proces w zakresie należności głównej, czyli co do kwoty 9566,04 zł. Oddalone również zostały wnioski dowodowe powódki na okoliczność skutecznego skierowania do pozwanej wezwania do zapłaty z dnia 31 grudnia 2012 r. i dojścia do pozwanej faksu zawierającego wezwanie do dobrowolnego zwrócenia nienależnej kwoty świadczenia spełnionego w podanej wysokości.

Wyrokiem z dnia 28 października 2014 r. Sąd Okręgowy oddalił żądanie pozwu w zakresie dotyczącym odsetek od podanej należności głównej za okres od 17 grudnia 2012 r. do 3 stycznia 2013 r. Na podstawie dokumentów Sąd Okręgowy ustalił okoliczności, które nie były sporne pomiędzy stronami, w tym to, że po prawomocnym oddaleniu apelacji (...) spółki z o.o., wyrokiem Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 8 listopada 2012 r., wydanym w sprawie XXIII Ga 764/12 Sądu Okręgowego, w oparciu o wyrok Sądu Rejonowego dla m.st. Warszawy, VIII GC 718//11, zasądający od powódki kwotę 70979,41 zł., pozwana uzyskała tytuł egzekucyjny, który skierowała do egzekucji łącznej należności wynoszącej wraz z kosztami postępowania kwotę 95661,04 zł. Nie wiedziała bowiem, że przelewem z dnia 17 grudnia 2012 r., powódka spełniła wskazane świadczenie. Według ustaleń Sądu Okręgowego, w dniu 18 grudnia 2012 r. doszło do egzekucyjnego zajęcia rachunku bankowego powódki, który w dniu 20 grudnia 2012 r. został obciążony wskazaną kwotą na rzecz pozwanej. Faksem z dnia 31 grudnia 2012 r. powódka wzywała pozwaną do jej zwrócenia. Jego wpływ nie został jednak od razu odnotowany. Pracownicy pozwanej, jak ustalił Sąd Okręgowy, byli bowiem nieobecni w pracy w ostatnim dniu roku. Dzień następny był natomiast wolny od pracy. Sąd Okręgowy ustalił, że pismo nadane faksem zostało doręczone pozwanej w dniu 4 stycznia 2013 r. i w tym samym dniu należność główna objęta pozwem została zaspokojona przez stronę pozwaną, która przelała wskazaną kwotę na rachunek powódki.

Oceniając znaczenie ustalonych okoliczności Sąd Okręgowy nie dopatrył się podstaw do uwzględnienia powództwa o zapłatę odsetek od należności, która była dochodzona cofniętym pozwem z powodu jej dobrowolnego zaspokojenia przez stronę pozwaną w dniu 4 stycznia 2013 r. Podzielając pogląd pozwanej, Sąd Okręgowy uznał, że świadczenie spełnione bez podstawy prawnej staje się wymagalne zgodnie z art. 455 k.c., czyli niezwłocznie po wezwaniu dłużnika do jego spełnienia. Według Sądu Okręgowego, nie zostało w tej sprawie wykazane przez powódkę, aby pozwana została skutecznie wezwana do zapłaty należności głównej już w dniu 31 grudnia 2012 r. W ostatnim dniu roku pracownicy strony pozwanej nie byli obecni w pracy albo wcześniej zakończyli swoje czynności. Nie zostało więc wówczas odnotowane, aby faks nadany przez powódkę został odebrany 31 grudnia 2012 r. Sąd Okręgowy uznał ponadto, że nawet gdyby tak było, że zawarte w nim oświadczenie dotarło do pozwanej w dniu 2 stycznia 2012 r., czyli pierwszego dnia roboczego po 31 grudnia 2012 r., spełnienie przez pozwaną świadczenia w dniu 4 stycznia 2012 r. nie byłoby spóźnione. Spełniało bowiem kryterium niezwłocznego wykonania zobowiązania po wezwaniu strony pozwanej do jego spełnienia zgodnie z zasadą wpisaną w treść art. 455 k.c. Sąd Okręgowy oddalił więc powództwo i obciążył powódkę kosztami procesu na podstawie art. 98 § 1 k.p.c. i § 6 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów pomocy prawnej udzielonej przez radcę prawnego ustanowionego z urzędu.

Apelację od wyroku Sądu Okręgowego wniosła powódka. Zaskarżając ten wyrok w całości, zarzuciła Sądowi Okręgowemu nieprzeprowadzenie znacznej części postępowania dowodowego, w tym oddalenie wniosków o przesłuchanie świadków, przeprowadzenie oględzin maszyny faksującej strony pozwanej na okoliczność skutecznego dojścia do pozwanej faksu z dnia 31 grudnia 2012 r. i odbycia przez pracownika pozwanej rozmów telefonicznych z pełnomocnikiem powódki, który potwierdzał okoliczność wysłania faksu oraz jego treść, a tym samym sprzeczne z art. 217 § 3 w zw. z art. 227 k.p.c. oddalenie wskazanych wniosków i naruszające zasady swobodnej oceny dowodów

z art. 233 § 1 k.p.c. uznanie, że pozwana nie została skutecznie wezwana do zapłaty nienależnego świadczenia w dniu 31 grudnia 2012 r., czyli sprzeczne z art. 455 w zw. z art. 476 k.p.c. przyjęcie, że świadczenie główne objęte pozwem nie było wymagalne od 2 stycznia 2013 r. oraz że 4 stycznia 2013 r. zostało spełnione w terminie.

Na postawie powołanych zarzutów powódka wносиła o zmianę wyroku Sądu Okręgowego poprzez uwzględnienie powództwa w całości i obciążenie pozwanej całością kosztów procesu za obie instancje. Ponadto powódka żądała przeprowadzenia w postępowaniu apelacyjnym dowodów, które zostały przez Sąd Okręgowy oddalone z naruszeniem powołanych przepisów.

W odpowiedzi na apelację pozwana wносиła o jej oddalenie i obciążenie powódki poniesionymi kosztami postępowania apelacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Apelacyjny zważył, co następuje:

Apelacja podlegała oddaleniu. Ustalenia Sądu Okręgowego były w istocie prawidłowe co do okoliczności, które miały znaczenie na wyniku sprawy tylko o odsetki za dwa dni opóźnienia pomiędzy 2 a 4 stycznia 2013 r. Do tego tylko wymiaru czasowego zostały sformułowane zarzuty apelacji, mimo że jej zakres obejmował odsetki za okres zapoczątkowany dobrowolnym zaspokojeniem tej części należności, która była również przedmiotem skutecznej egzekucji. Treść apelacji nie zawiera jednak żadnych zarzutów za okres poprzedzający 2 stycznia 2013 r. Skarżąca nie podważała więc samej podstawy zastosowania przez Sąd Okręgowy art. 455 k.c. do określenia mechanizmu i momentu przekształcenia zobowiązania z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w świadczenie wymagalne. Wskazać więc należy, że stanowisko Sądu Okręgowego było poprawne. Nawet wiedza pozwanej dotycząca podwójnego zaspokojenia należności zapłaconej w sposób dobrowolny przez powódkę w dniu 17 grudnia 2012 r., nie mogła mieć istotnego znaczenia o tyle, że bez wezwania dłużnika do zapłaty świadczenia spełnionego bez tytułu prawnego, czyli zgodnie z art. 455 k.c., wiarygodność strony powodowej w stosunku do pozwanej nie mogła stać się wymagalna. Tym samym przed otrzymaniem takiego wezwania, pozwana nie mogła popaść w opóźnienie uzasadniający naliczanie odsetek. Kluczowe dla sprawy o znikomej wartości spornej części roszczenia odsetkowego było więc zastosowanie art. 455 k.c. na tle okoliczności, które zostały w zasadzie prawidłowo ustalone przez Sąd Okręgowy. Przede wszystkim poprawnie przeprowadzona została selekcja na fakty istotne oraz niemające znacznego wpływu na rozstrzygnięcie o zasadności roszczenia odsetkowego, w istocie za okres pomiędzy 2 a 4 stycznia 2013 r.

Twierdzenie strony skarżącej, jakoby ustalenie skuteczności przekazania pozwanej faksu zawierającego wezwanie dłużnika do zapłaty świadczenia, które zostało spełnione bez podstawy prawnej, było decydujące dla określenia daty, w której stało się ono wymagalne, nie zasługiwało na aprobatę. Znacznie nie miała też teza dotycząca odbycia przez pełnomocnika powódki rozmowy telefonicznej z pracownikiem pozwanej, który miał potwierdzić otrzymanie faksu i jego treść. Skupiając się na wskazanych zdarzeniach, zgłaszając liczne wnioski dowodowe, które miały na celu wykazanie, że faks został odebrany przez obecne w pracy osoby w dniu kończącym roku i zazwyczaj przeznaczanym do przygotowania uroczystego jego pożegnania i powitania nowego roku, strona powodowa nie tylko pominęła powszechnie przyjęte w tym zakresie zwyczaje skracania godzin pracy w wielu miejscach, lecz przeoczyła podstawową okoliczność, która była decydująca. Bezpodstawnie zakładając, że faks zawierał oświadczenie z art. 455 k.c., przeoczyła, że w istocie rzeczą wezwaniem strony pozwanej do zapłaty było pismo, które niewątpliwie zostało odebrane przez osoby uprawnione do reprezentacji pozwanej dopiero w dniu 4 stycznia 2013 r., czyli w dacie zapłaty.

Pisemne wezwanie strony pozwanej do zapłaty nie dotarło do adresata ani w dniu 2 stycznia 2013 r., ani tym bardziej w dniu 31 grudnia 2013 r., czyli w dacie nadania przez powódkę faksu do strony pozwanej. Faks stanowił zapowiedź wystosowania oświadczenia na piśmie do adresata. Nie stanowił zaś właściwego oświadczenia z art. 455 k.c. Nie mógł w ogóle zostać uznany za dokument ze względu na brak podpisu, który w treści przefaksowanego pisma mógł zostać tylko odzwierciedlony mechanicznie, czyli powielony. Przy braku innych ustaleń dokonanych przez strony, a nic nie wskazuje na to, aby takowe były poczynione, faks można tylko uznać za zapowiedź wysłania pisma. Data jego nadania i odebrania w tym samym dniu nie może zostać uznana za moment dojścia do adresata pisemnego oświadczenia zawartego w dokumencie, który został opatrzony wymaganym w tym zakresie podpisem. Jego złożenie

mogło bowiem zostać utożsamione z wyrażeniem przez uprawnione osoby woli, która była adresowana do strony pozwanej. Nie dotarła jednak do adresata w dniu odebrania faksu, lecz w dacie, w której pozwana miała możliwość zapoznania się z pisemnym oświadczeniem, czyli podpisanym wezwaniem do zapłaty kwoty należności głównej, która została zapłacona już w dniu 4 stycznia 2013 r., czyli w dniu odebrania przez pozwaną wezwania wystosowanego przez powódkę na podstawie art. 455 k.c.

Przy dostrzeżeniu rzeczywistej daty otrzymania przez pozwaną pisma z 31 grudnia 2012 r., wykazywanie, że jego przefaksowana kopia dotarła do osób obecnych w pracy w ostatnim dniu roku, nie mogło zostać uznane za istotne dla wyniku sprawy dotyczącej w istocie odsetek za okres od 2 do 4 stycznia 2013 r. Zasadnie więc Sąd Okręgowy oddalił wszystkie wnioski dowodowe powódki dotyczące przesłuchania świadków, przeprowadzenia oględzin urządzenia, które spełniało funkcję faksu, a nawet dopuszczenie dowodu z opinii biegłego, który by mógł potwierdzić okoliczność odebrania przez wskazane osoby faksu strony powodowej z dnia 31 grudnia 2012 r. Ponowienie oddalonych wniosków przez powódkę w apelacji również nie mogło odnieść zamierzonego skutku. Podczas rozprawy apelacyjnej wnioski dowodowe zgłoszone w apelacji zostały z tych samych przyczyn oddalone jako zgłoszone na okoliczności, które nie miały w tej sprawie istotnego znaczenia. Nie można było więc uznać, aby Sąd Okręgowy w tej sprawie naruszył art. 217 w zw. z art. 227 k.p.c. poprzez oddalenie podanych wniosków dowodowych, jak też by z naruszeniem art. 233 § 1 k.p.c. ustalił, że faks nie został odebrany z powodu nieobecności pracowników pozwanej. Zarzut ten nie zasługiwał na uwzględnienie również dlatego, że nie zostało przez stronę powodową wykazane, aby w ostatnim dniu roku w siedzibie pozwanej obecne były osoby uprawnione do jej reprezentacji, czyli takie, w stosunku do których skutecznie mogło zostać złożone oświadczenia z art. 455 k.c. Z tego powodu również twierdzenie ponowione w apelacji, jakoby pełnomocnik skarżącej miał w dniu 31 grudnia 2012 r. rozmawiać z obecnymi w pracy pracownikami strony pozwanej, nie mogło odnieść zamierzonego skutku bez wykazania, że chodziło o osoby uprawnione do reprezentacji pozwanej, czyli do skutecznego przyjęcia oświadczenia dotyczącego zwrotu bezpodstawnie uzyskanego świadczenia. W istocie pełnomocnik powódki twierdził, że rozmawiał z pracownikiem, który był obecny w ostatnim dniu roku w pracy. Nie podnosił jednak, aby chodziło o taką osobę, która była uprawniona do reprezentacji pozwanej, czyli również do tego, aby została podjęta decyzja o zwrocie kwoty otrzymanej przez pozwaną w toku postępowania egzekucyjnego. Taka decyzja wymaga sprawdzenia, oceny oraz potwierdzenia w odpowiedniej dokumentacji. Nie sposób więc też nie podzielić argumentu Sądu Okręgowego, który zasadnie podnosił, że nawet gdyby termin zapłaty wskazanego świadczenia wypadał na 2 stycznia 2013 r., jego spełnienie w dniu 4 stycznia 2013 r. mogłoby zostać uznane za wykonanie zobowiązania niezwłocznie po odebraniu przez dłużnika wezwania do zapłaty w rozumieniu przyjętym w art. 455 k.c. Odmienne twierdzenie skarżącej nie zasługiwało więc na uwzględnienie i powodowało, że bezzasadna apelacja podlegała oddaleniu.

Na uwzględnienie zasługiwał więc wniosek pozwanej o obciążenie strony powodowej kosztami postępowania apelacyjnego. Na podstawie art. 98 § 1 i 3 w zw. z art. 108 § 1 k.p.c. i przy zastosowaniu § 12 ust. 1 pkt 2 w zw. z § 6 pkt 2 rozporządzenia powołanego przez Sąd Okręgowy, czyli zgodnie z zasadą, która wynika z pierwszego z powołanych przepisów, dotyczy bowiem wyniku sprawy w postępowaniu odwoławczym, Sąd Apelacyjny zasądził od skarżącej na rzecz pozwanej kwotę 135 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa prawnego przed Sądem Apelacyjnym. Uwzględniona została stawka minimalna przewidziana dla sprawy o zapłatę i podana w apelacji wartość przedmiotu zaskarżenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie powołanych przepisów oraz art. 385 k.p.c., Sąd Apelacyjny orzekł jak w sentencji.

Robert Obrębski Ewa Kaniok Paweł Iwaniuk